

Vergaderjaar 2020–2021

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3069

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 april 2021

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 7 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche: Verordening oprichting Gemeenschappelijke Ondernemingen onder Horizon Europe

Fiche: Besluit Europees Partnerschap voor Metrologie (Kamerstuk 22 112, nr. 3070)

Fiche: Herschikking Verordening Roaming (Kamerstuk 22 112, nr. 3071)

Fiche: Mededeling actieplan synergie en civiele, defensie- en ruimtevaart-industrieën (Kamerstuk 22 112, nr. 3072)

Fiche: Mededeling Evaluatie handelsbeleid – Een open, duurzaam en assertief handelsbeleid (Kamerstuk 22 112, nr. 3073)

Fiche: Mededeling EU Klimaatadaptatiestrategie (Kamerstuk 22 112, nr. 3075)

Fiche: Wijziging richtlijn erkenning beroepskwalificaties binnenvaart (Kamerstuk 22 112, nr. 3076)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Fiche: Verordening oprichting Gemeenschappelijke Ondernemingen onder Horizon Europe

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Voorstel voor een verordening van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Ondernemingen onder Horizon Europe
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
23 februari 2021
- c) *Nr. Commissiedocument*
COM(2021) 87
- d) *EUR-lex*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0087&qid=1615538778373>
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevings-toetsing*
SWD(2021) 37
SWD(2021) 38
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad voor Concurrentievermogen
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in nauwe samenwerking met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- h) *Rechtsbasis*
Artikel 187 en artikel 188, eerste alinea, van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU)
- i) *Besluitvormingsprocedure Raad*
Gekwalificeerde meerderheid
- j) *Rol Europees Parlement*
Raadpleging

2. Essentie voorstel

a) *Inhoud voorstel*

De voorgestelde verordening geeft uitwerking aan negen geïnstitutionaliseerde partnerschappen, een belangrijk financieringsinstrument onder het negende Kaderprogramma voor Onderzoek en Innovatie, Horizon Europe. Het betreft gemeenschappelijke ondernemingen, geïnstitutionaliseerde partnerschappen met betrokkenheid van private partijen, die bijdragen aan het bevorderen van de groene en digitale transitie en maatschappelijke uitdagingen zoals op het gebied van gezondheid.

Met dit voorstel worden de volgende negen gemeenschappelijke ondernemingen opgericht, voor een periode eindigend op 31 december 2031¹:

Circular biobased Europe: Met dit partnerschap wil de Commissie significant bijdragen aan de klimaatdoelen voor 2030 en het bereiken van klimaatneutraliteit in 2050. Het partnerschap beoogt de verduurzaming en circulariteit van productie- en consumptiesystemen, in lijn met de Europese Green Deal. Het richt zich onder andere op de ontwikkeling en uitbreiding van de duurzame conversie van biomassa naar *biobased* producten en het gebruik van biologisch afval van landbouw, industrie en andere sectoren.

Clean Aviation: Dit partnerschap ondersteunt de Europese luchtvaartindustrie in het leveren van een significante bijdrage aan de doelen van de

¹ In lijn met de duur van Horizon Europe, kunnen openstellingen tot en met 2027 plaatsvinden, in uitzonderlijke gevallen tot uiterlijk 31 december 2028.

Green Deal. Dit gebeurt door de ontwikkeling, integratie en validatie van disruptief onderzoek en innovatieve oplossingen te versnellen, zodat deze zo snel mogelijk in de praktijk kunnen worden toegepast.

Clean Hydrogen: Dit partnerschap versnelt de ontwikkeling en toepassing van de Europese

waardeketen voor groene waterstoftechnologie. Door onderzoek en ontwikkeling kan de

kosteneffectiviteit, beschikbaarheid en kwaliteit van duurzame waterstof verbeterd worden.

Europe's Rail: Dit partnerschap richt zich op het stimuleren van onderzoek en implementatie van marktgedreven innovaties in de spoorsector, zowel voor personenvervoer als voor goederenvervoer.

Global Health EDCTP3: Binnen het partnerschap *Global Health EDCTP3* vindt onderzoek en ontwikkeling plaats op het gebied van infectieziekten die zich in Sub-Sahara Afrika voordoen, waaronder tuberculose, malaria en hiv. Het partnerschap heeft tot doel om in 2030 enkele nieuwe technologieën ter bestrijding van infectieziekten goedgekeurd te hebben.

Innovative Health Initiative: Dit partnerschap draagt bij aan het creëren van een Europees onderzoek- en innovatie-ecosysteem op het gebied van gezondheid, waarin naast de (bio)farmaceutische industrie ook biotechnologische en medisch-technologische industrie deelnemen. Het zal de ontwikkeling van veilige, effectieve, op de mens gerichte, kosteneffectieve producten en services ondersteunen die de publieke gezondheidsbehoeften en cross-sectorale gezondheidsinnovatie stimuleren.

Key Digital Technologies: Dit partnerschap op het terrein van elektronische componenten en systemen (ECS), ondersteunt de digitale transformatie van alle economische en maatschappelijke sectoren in Europa. Het beoogt rond 2030 Europees leiderschap te bereiken op het gebied van digitale sleuteltechnologieën om het Europese concurrentievermogen te versterken. Hierdoor worden nieuwe kansen aangegrepen om technologische soevereiniteit te realiseren.

Single European Sky ATM Research 3: Dit initiatief beoogt *air traffic management* (ATM) digitaal te transformeren, het Europese luchtruim het meest efficiënte en milieuvriendelijke luchtruim ter wereld te maken en het concurrentievermogen en herstel van de Europese luchtvaartsector te ondersteunen na de COVID-crisis.

Smart Networks and Services: Dit partnerschap richt zich op de ontwikkeling van digitale infrastructuur, gebaseerd op 5G-netwerken en op weg naar 6G-netwerken richting 2030. Het partnerschap zal het mogelijk maken voor Europese spelers om technologische capaciteiten te ontwikkelen voor 6G-systemen als basis voor toekomstige digitale diensten. Het zal de technologische soevereiniteit ondersteunen, in lijn met de nieuwe Industriestrategie van Europa en de *5G cybersecurity toolbox*.

Deze negen gemeenschappelijke ondernemingen gebaseerd op artikel 187 VWEU zijn onderdeel van een portfolio van 49 Europese partnerschapskandidaten onder Horizon Europe². De Commissie heeft gelijktijdig een separaat voorstel gepubliceerd voor een geïnstitutionaliseerd publiek-publiek partnerschap voor Metrologie³, gebaseerd op artikel 185 VWEU, waarvoor een apart BNC-fiche is opgesteld. In september 2020 publiceerde de Commissie al een voorstel ter oprichting van een gemeenschappelijke onderneming voor *High Performance Computing*⁴.

² Naast geïnstitutionaliseerde partnerschappen kent Horizon Europe twee andere vormen van partnerschappen, die geen verordening behoeven: gecoprogrammeerd en gecofinancierd.

³ COM(2021) 89.

⁴ COM (2020) 569; Kamerstuk 22 112, nr. 2948.

De verordening bevat algemeen geldende voorwaarden voor de opzet van gemeenschappelijke ondernemingen. Daarnaast bevat de verordening additionele voorwaarden die specifiek gelden voor de individuele gemeenschappelijke ondernemingen. Met deze verordening beoogt de Commissie meer synergie tussen de verschillende gemeenschappelijke ondernemingen te creëren, bijvoorbeeld via gezamenlijke openstellingen. Daarnaast wordt een centraal management van financiën ingevoerd en wordt een gedeelde back-office opgericht voor gezamenlijke faciliteiten zoals op het gebied van HR, juridische ondersteuning en accounting.

b) Impact assessment Commissie

Er heeft een uitgebreide impact assessment plaatsgevonden, voor zowel het partnerschappeninstrument (als onderdeel van de impact assessment van Horizon Europe) als voor de verschillende voorgestelde partnerschappen. Onderdeel van de impact assessment per partnerschap was een brede stakeholderconsultatie. Oorspronkelijk waren er ook initiatieven ter oprichting van een gemeenschappelijke onderneming op het gebied van geautomatiseerde mobiliteit en één gericht op het innovatief mkb. Op basis van de impact assessment is geconcludeerd dat in deze twee gevallen andere partnerschapsvormen⁵ geschikter zijn. Voor de overige partnerschapskandidaten bleek uit de impact assessment dat een geïnstitutionaliseerde partnerschapsvorm inderdaad de juiste keuze is.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het Nederlandse onderzoeks- en innovatiebeleid is gericht op het stimuleren van hoogwaardig onderzoek en onderwijs en op het stimuleren van het innovatief vermogen van bedrijven en maatschappelijke organisaties. Publiek-private samenwerking is belangrijk voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen, het creëren van impact en de hefboom op investeringen die de publiek-private programma's bijvoorbeeld hebben. Onder het missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid wordt in Nederland publiek-private samenwerking gestimuleerd. Ook binnen de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) wordt samenwerking gestimuleerd. Deze verschillende samenwerkingsverbanden sluiten goed aan bij de tweede pijler van Horizon Europe⁶, waar ook de Europese partnerschappen onder vallen. Nederland nam onder Horizon 2020 succesvol deel aan diverse Europese partnerschappen en hecht belang aan deze vorm van samenwerking⁷.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet beoordeelt het voorstel van de Commissie op hoofdlijnen positief. Meerjarige internationale en strategische samenwerking is noodzakelijk om Europees brede onderzoek- en innovatie ecosystemen te realiseren en te versterken. Met de partnerschappen is de Europese Commissie in staat om in gezamenlijkheid met de belangrijkste belanghebbenden langer lopende onderzoeksagenda's te financieren. Door het combineren van nationale onderzoek- en innovatiebudgetten en publiek-private samenwerking wordt overlap voorkomen en meer impact bereikt om belangrijke maatschappelijke uitdagingen te adresseren.

⁵ Respectievelijk gecoprogrammeerd (*Mobility and Safety for Automated Road Transport*) en gefinancierd (*Innovative SMEs Eurostars 3*).

⁶ Pijler 2 Horizon Europe: wereldwijde uitdagingen en Europees industrieel concurrentievermogen.

⁷ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1711.

De onderzoeks- en innovatieactiviteiten die uit de partnerschappen voortvloeien bieden Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven kansen om internationaal samen te werken en hun expertise in te zetten en uit te breiden. Het kabinet meent verder dat zowel nationaal als op Europees niveau blijvend dient te worden ingezet op excellentie en impact als uitgangspunten voor het kaderprogramma, ook voor de partnerschappen. De thematische onderwerpen van de gemeenschappelijke ondernemingen sluiten in algemene zin goed aan bij het Nederlandse onderzoeks- en innovatiebeleid. De voorgestelde gemeenschappelijke ondernemingen bouwen grotendeels voort op bestaande partnerschappen⁸, waaraan Nederlandse partijen actief deelnemen. Nederland heeft het belang van dit instrument ook uitgedragen tijdens de onderhandelingen over Horizon Europe⁹. Deze partnerschappen dragen sterk bij aan het ontwikkelen en versterken van thematische onderzoeks- en innovatie-ecosystemen in Europa. Dit is in lijn met de kabinetsinzet¹⁰.

Het kabinet onderkent het belang van een doelmatige, efficiënte en meer transparante inrichting van het partnerschapslandschap, ook met het oog op nieuwkomers. Deze verordening zet een belangrijke stap in de harmonisatie tussen de verschillende geïnstitutionaliseerde partnerschappen. Nederland is van mening dat het stroomlijningsproces zorgvuldig moet worden vormgegeven, vanwege de meerwaarde van opgebouwde kennis en netwerken.

Het kabinet identificeert een aantal aandachtspunten bij deze verordening. Het kabinet is voorstander van vereenvoudiging en harmonisatie van het financiële management, maar vindt het van belang dat wanneer er sprake is van nationale cofinanciering lidstaten zeggenschap en verantwoordelijkheid behouden ten aanzien van hun eigen financiële bijdrage. Onder de huidige partnerschappen uit Horizon 2020 stellen landen middelen veelal beschikbaar onder nationale regels en regelingen. Zo vindt er optimale afstemming plaats met nationale programma's en activiteiten. Het kabinet zet er daarom op in dat de in het kader van Horizon Europe bedongen mogelijkheid voor uitzonderingen op centraal financieel management wordt toegepast indien nodig op het tripartiete partnerschap *Key Digital Technologies*.

Daarnaast vraagt het kabinet in de verdere uitwerking aandacht voor de rol van lidstaten in de governance van de partnerschappen. Het is van belang dat lidstaten gedurende de looptijd van het partnerschap zeggenschap en betrokkenheid hebben bij de doelen en activiteiten, om de aansluiting op nationaal beleid, en daarmee de maatschappelijke impact, zo goed mogelijk te borgen. Dit betekent ook dat stemverhoudingen goed geregeld moeten zijn binnen de partnerschappen, met voldoende inspraak voor de lidstaten.

Bij verschillende partnerschappen wordt een rol voorzien voor lokale en regionale partners vanuit de industrie, kennisinstellingen en overheden als stakeholders. Het betrekken van lokale partners is belangrijk, omdat lokale investeringen bepalend zijn voor de uiteindelijke implementatie van hetgeen in de partnerschappen wordt bereikt.

⁸ Onder Horizon 2020: EDCTP2, JTI ECSEL en Photonics cPPP, cPPP 5G, Innovative Medicine Initiative, SESAR, EMPIR, Shift to Rail, Clean Sky 2, Fuel Cell and Hydrogen.

⁹ Kamerstuk 22 112, nr. 2648.

¹⁰ Kamerstuk 33 009, nr. 96.

Het kabinet merkt op dat de inhoudelijke doelen van de partnerschappen over het algemeen goed aansluiten bij Nederlands beleid en expertise op deze thema's. Hieronder worden de aandachtspunten per partnerschap toegelicht.

Circular biobased Europe (CBE)

Het kabinet acht het positief dat *Circular biobased Europe* meer inzet op synergiën met andere EU-programma's. Tevens bevordert dit partnerschap de Nederlandse ambities in het Klimaatakkoord, waarin hoogwaardige toepassing van biograndstoffen een belangrijke rol speelt, en de transitie naar kringlooplandbouw door het sluiten van kringlopen en van circulaire grondstoffen- en reststromen. Hiervoor is het van belang dat actoren uit de verschillende regio's en waardeketens worden samen gebracht en duurzaam bodembeheer het uitgangspunt is¹¹.

Clean Aviation

De doelstellingen en opzet van dit partnerschap sluiten aan bij het Akkoord Duurzame Luchtvaart dat het kabinet in november 2020 via de Luchtvaartnota 2020–2050 heeft vastgesteld. Dit geldt in het bijzonder voor reguliere en radicale vlootvernieuwing en elektrificatie van de luchtvaart via onder andere het Actieprogramma Hybride Elektrisch Vliegen. Via dit partnerschap kunnen Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen in internationale consortia een grotere bijdrage leveren aan de klimaat-neutrale luchtvaart. Aandachtspunten voor het kabinet zijn de toegankelijkheid van kennisinstellingen en kleinere ondernemingen in het partnerschap en hun vertegenwoordiging in de Governing Board en andere gremia.

Clean Hydrogen

Het kabinet beoordeelt het voorstel voor dit partnerschap positief, gezien de goede aansluiting bij de Nederlandse ambities op dit gebied. Afstemming met andere partnerschappen waarin waterstof een rol speelt, is een aandachtspunt in de verdere uitwerking van dit partnerschap, omdat waterstof ook als onderwerp terugkomt in andere partnerschappen. Dat is positief, maar vraagt wel een coördinerende rol van het *Clean Hydrogen* partnerschap. De doelstelling van het partnerschap sluit nog niet concreet aan bij de bredere EU waterstofstrategie, zoals op het gebied van de beoogde capaciteit voor waterstofproductie in de EU.

Europe's Rail

Het kabinet merkt op dat belangrijke Nederlandse stakeholders als ProRail, NS en Strukton zijn betrokken als oprichtende partners van dit partnerschap. De nadruk op demonstratieprojecten in de hogere *Technology Readiness Levels* ter bevordering van marktopname van ontwikkelde innovaties, zal voor impact zorgen. Een aandachtspunt is de betrokkenheid van de lidstaten bij het ontwikkelen van de strategische prioriteiten van dit partnerschap.

Global Health EDCTP3

Het huidige Nederlandse beleid voor buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking richt zich, op het gebied van gezondheid, vooral op seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. De doelstellingen van *Global Health EDCTP3*, die voornamelijk liggen op het gebied van

¹¹ Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden | Beleidsnota | Rijksoverheid.nl.

infectieziekten, sluiten hier slechts in beperkte mate bij aan. Voortzetting van het huidige Nederlandse lidmaatschap aan EDCTP wordt daarom momenteel bezien.

Innovative Health Initiative

Het kabinet onderstreept het belang van langdurige interdisciplinaire samenwerking ten aanzien van gezondheidsinnovaties tussen academici, en farmaceutische, biotech en medtech bedrijven, om het opgebouwde netwerk vanuit het *Innovative Medicine Initiative* te behouden en uit te breiden. De focus op innovaties gericht op het adresseren van zogeheten *unmet medical needs* sluit aan bij het Nederlandse beleid om publieke financiering in te zetten waar de markt vooralsnog geen oplossing biedt. Wel is het van belang dat deze (deels) publiek-gefinancierde gezondheidsinnovaties ook daadwerkelijk beschikbaar en betaalbaar zijn voor patiënten in heel Europa. Nederland zet op nationaal niveau de eerste stappen met een beleid rondom «Maatschappelijk Verantwoord Licentieren» en de bijbehorende *toolkit*¹². Dit partnerschap biedt een platform om deze werkwijze ook Europees onder de aandacht te brengen.

Key Digital Technologies

Het kabinet acht het van belang dat de Europese wetenschappelijke excellentie en het innovatie-leiderschap op het terrein van ECS wordt versterkt. De deelname van Nederlandse partijen is onmisbaar bij het creëren en onderhouden van deze ecosystemen en waardeketens. Deze unieke tripartiete samenwerking (lidstaten en geassocieerde landen, de EU, en de industrie en kennisinstellingen) maakt afstemming van nationaal en EU-beleid, strategieën en middelen mogelijk, om particuliere investeringen aan te trekken en verhoogt de doeltreffendheid van overheidssteun. Aandachtspunt bij dit partnerschap is de mogelijke invoering van centraal financieel management.

Single European Sky ATM Research (SESAR3)

Het kabinet vindt het belangrijk dat een *Single European Sky* (SES) wordt gerealiseerd en is van mening dat onderzoek naar technologische oplossingen hieraan kunnen bijdragen. Het is daarom van belang dat dit partnerschap werkt aan innovatie van het Europese ATM-systeem. Het kabinet vraagt aandacht voor het overbruggen van de kloof tussen onderzoek en implementatie en voor de toegankelijkheid van deelname aan projecten voor verschillende stakeholders, ook voor kleine organisaties.

Smart Networks and Services

Het kabinet verwelkomt Europese samenwerking en investeringen in onderzoek en innovatie op dit terrein. De ontwikkeling van 5G/6G sleuteltechnologie in Europa is van strategisch economisch belang. Dit draagt uiteindelijk bij aan een hoogwaardige digitale infrastructuur als basis voor innovatieve digitale diensten. Bovendien draagt dit bij aan digitale soevereiniteit en aan de veiligheid en integriteit van (toekomstige) telecommunicatiewerken.

¹² Kamerstuk 29 477, nr. 689.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Het voorstel is in algemene zin positief ontvangen door de lidstaten. Een aantal lidstaten deelt het kabinetsstandpunt over het toepassen van de mogelijke uitzondering op het invoeren van centraal financieel management. De mogelijkheid die in de periode 2021–2027 wordt geboden voor het inzetten van de Europese Structuur- en Investeringsfondsen voor de partnerschappen kan bijdragen aan een bredere deelname van de verschillende lidstaten vergeleken met Horizon 2020. Het Europees Parlement heeft zich nog niet over het huidige voorstel uitgesproken.

4. Beoordeling bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit

a) Bevoegdheid

Het oordeel van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid voor het voorstel is positief. De voorgestelde rechtsgrondslagen zijn artikel 187 en de eerste alinea van artikel 188 van het VWEU. Op grond van deze artikelen kan de EU gemeenschappelijke ondernemingen of andere structuren in het leven roepen die noodzakelijk zijn voor de goede uitvoering van programma's voor onderzoek en technologische ontwikkeling en demonstratie in de Unie. Het kabinet kan zich vinden in deze rechtsgrondslagen. Op het terrein van onderzoek en technologische ontwikkeling is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de Unie en de lidstaten (zie artikel 4, lid 3, VWEU), waarbij geldt dat het optreden van de Unie de lidstaten niet belet hun eigen bevoegdheid uit te oefenen.

b) Subsidiariteit

De beoordeling van het kabinet ten aanzien van de subsidiariteit is positief. De omvang van de bedragen, de schaalgrootte en betrokkenheid van de verschillende belanghebbenden die nodig zijn om de benodigde pan-Europese impact te bereiken en deze nieuwe onderzoeks- en innovatie-acties te kunnen ondernemen rechtvaardigt een Europese aanpak. Daarnaast biedt optreden op EU-niveau meerwaarde om focus en bundeling van krachten te realiseren, versnippering en duplicatie van inspanningen te voorkomen, grensoverschrijdende samenwerking te stimuleren, en strategische waardeketens te creëren.

c) Proportionaliteit

De beoordeling van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De bepalingen van deze verordening gaan niet verder dan hetgeen nodig is om de doelstellingen ervan te bereiken. Gezien de schaal van de bedragen die met de ontwikkelingen gemoeid zijn, is de oprichting (en voor een groot deel voortzetting) van deze gemeenschappelijke ondernemingen het meest geschikte middel om de benodigde middelen en kritische massa aan deelnemers bijeen te krijgen. Uit de Impact Assessments is bovendien gebleken dat een andere partnerschapsvorm niet de beoogde impact zou bewerkstelligen voor deze onderzoeks- en innovatieprogramma's.

5. Financiële implicaties, gevolgen voor regeldruk en administratieve lasten

a) EU-begroting

Er is voorgesteld om circa € 9,6 miljard beschikbaar te stellen als bijdrage vanuit de Unie voor de gemeenschappelijke ondernemingen onder deze verordening¹³. De bijdrage komt specifiek uit pijler 2 van Horizon Europe. De financiële bijdrage van de Unie zal bestaan uit een bijdrage aan de operationele en administratieve kosten, verwacht wordt dat de andere partners gezamenlijk eenzelfde bedrag bijdragen als de Unie. Het kabinet is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van het MFK 2021–2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting.

b) Financiële consequenties (incl. personele) voor rijksoverheid en/ of decentrale overheden

Financiering van de publiek-private partnerschappen op basis van artikel 187 komt van de EU-begroting en de industriële partners (de bipartiete partnerschappen). Uitzondering is het tripartiete partnerschap *Key Digital Technologies*, waar naast de EU en de industriepartners ook de lidstaten cofinanciering leveren. Voor de Nederlandse cofinanciering van *Key Digital Technologies* zijn middelen beschikbaar op de begroting van het Ministerie van EZK, als voortzetting van de huidige deelname in ECSEL. Een tweede uitzondering betreft het partnerschap *Global Health EDCTP3*, een samenwerking tussen de EDCTP-associatie en de EU. De EDCTP-associatie vertegenwoordigt de deelnemende lidstaten, waarbij een bijdrage van de lidstaten wordt verwacht. Voortzetting van het Nederlandse lidmaatschap aan EDCTP wordt momenteel bezien. Op de EZK-begroting is in 2021 in het kader van het steun- en herstelpakket éénmalig budget beschikbaar gesteld om Nederlandse deelnemers een betere startpositie te geven in enkele Horizon Europe partnerschappen, waaronder *Key Digital Technologies* en *Clean Aviation*.

De partnerschappen zonder lidstaatsbijdrage kennen wel lidstaatvertegenwoordiging in de *governance* structuren, waarvoor personele betrokkenheid is vereist vanuit de betreffende departementen of gemandateerde organisaties. Voor alle partnerschappen geldt dat eventuele budgettaire gevolgen, zoals ook de uitvoeringskosten, worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van de budgetdiscipline.

c) Financiële consequenties (incl. personele) voor bedrijfsleven en burger

Op basis van de lopende programma's kan worden gesteld dat deze een positieve consequentie kennen voor Nederland. Zowel universiteiten, kennisinstellingen, bedrijfsleven als overheden kunnen de keuze maken om al dan niet deel te nemen en financieel bij te dragen aan een initiatief. Zij kunnen daarnaast in aanmerking komen voor de middelen die ter beschikking worden gesteld ten behoeve van het bereiken van de doelstellingen. Nederlandse organisaties zijn goed gepositioneerd in de huidige programma's. Van de gemeenschappelijke ondernemingen wordt

¹³ De maximale bijdrage van de Unie per partnerschap in € miljoen: *Global Health EDCTP3*: 800; *Innovative Health Initiative*: 1.200; *Europe's Rail*: 600; *Single European Sky*: 600; *Clean Aviation*: 1.700; *Clean Hydrogen*: 1.000; *Circular bioBased Europe*: 1.000; *Smart Networks and Services*: 900; *Key Digital Technologies*: 1.800. Er wordt verwacht dat de andere partners (lidstaten, private partijen) gezamenlijk minstens hetzelfde bedrag inleggen.

bovendien verwacht dat zij zoveel mogelijk stakeholderbetrokkenheid creëren, en waar nodig en relevant de Europese burger betrekken.

d) Gevolgen voor regeldruk/administratieve lasten voor rijksoverheid, decentrale overheden, bedrijfsleven en burger

Op het moment dat organisaties besluiten mee te doen aan de Europese programma's worden zij geconfronteerd met de administratieve en financiële regelgeving. De verordening volgt de regels van Horizon Europe, waarbij verdere versimpeling van regels en procedures aandacht heeft gekregen, net als simplificatie van het gehele partnerschappenlandschap. De invoering van één *back office* en het toepassen van centraal financieel management kan de regeldruk voor deelnemende partijen verminderen.

e) Gevolgen voor concurrentiekracht

Het kabinet is positief over gevolgen voor de concurrentiekracht. Europese investeringen bieden meerwaarde door focus en bundeling van krachten op Europees niveau te realiseren, versnippering en duplicatie van inspanningen te voorkomen en grensoverschrijdende samenwerking te stimuleren. De positie van de academische wereld en het Europese bedrijfsleven kan versterkt worden door het gebruik, de ontwikkeling en de productie van geavanceerde producten, -diensten en -technologieën die uit deze gemeenschappelijke ondernemingen voortvloeien. Een van de voordelen van deze partnerschappen is dat zij strategische waardenketens vormen. Dit helpt bij het creëren en vasthouden van strategische autonomie en onafhankelijkheid, zeker ook daar waar het gaat om nieuwe technologieën.

6. Implicaties juridisch

*a) Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving en/of sanctionering beleid (inclusief toepassing van de *lex silencio positivo*)*

Het voorstel heeft geen gevolgen voor nationale wet- en regelgeving.

b) Gedelegeerde en/of uitvoeringshandelingen, incl. NL-beoordeling daarvan

Het voorstel voorziet slechts in één bevoegdheid voor de Commissie tot vaststelling van uitvoeringshandelingen, namelijk in het kader van het partnerschap *Single European Sky ATM Research 3*. Deze grondslag voorziet in de bevoegdheid voor de Commissie om bij uitvoeringshandelingen het standpunt van de Europese Unie vast te stellen bij het amenderen van het Europese ATM Master Plan. De uitvoeringshandeling zal worden aangenomen via de onderzoeksprocedure Artikel 5 van verordening (EU) No 182/2011 (hierna: comitologieverordening). De Commissie wordt daarin bijgestaan door de *Single Sky Committee*, ingesteld bij Verordening (EG) Nr. 549/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 10 maart 2004 tot vaststelling van het kader voor de totstandbrenging van het gemeenschappelijke Europese luchtruim («de kaderverordening»).

De bevoegdheid voor het vaststellen van een dergelijke uitvoeringshandeling voor aanpassing van het ATM Master Plan wordt door het kabinet positief beoordeeld. De keuze voor uitvoering (in plaats van delegatie) ligt voor de hand, omdat hiermee wordt gewaarborgd dat de verordening volgens eenvormige voorwaarden wordt uitgevoerd. De keuze voor de onderzoeksprocedure ligt hier voor de hand, omdat het gaat om een

programma met aanzienlijke implicaties in lijn met artikel 2, tweede lid, onderdeel a, van de comitologieverordening.

c) Voorgestelde implementatietermijn (bij richtlijnen), dan wel voorgestelde datum inwerkingtreding (bij verordeningen en besluiten) met commentaar t.a.v. haalbaarheid

De verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie. Het kabinet voorziet geen problemen m.b.t. de haalbaarheid. Aangezien het voor de daadwerkelijke en effectieve toepassing van deze verordening in de Nederlandse rechtsorde niet noodzakelijk is om (flankerende) uitvoeringsmaatregelen van regelgevende aard vast te stellen, is een dergelijke inwerkingtreding reëel.

d) Wenselijkheid evaluatie-/horizonbepaling

Evaluatie en monitoring van de voorgestelde activiteiten zijn gepland in overeenstemming met artikelen 45 en 47 van de Horizon Europe Verordening. Deze evaluatie zal in lijn met de criteria voor Europese partnerschappen de meest effectieve beleidsinterventie vorm voor de toekomst en de mogelijke voortzetting van het partnerschap binnen het gehele partnerschappenlandschap beoordelen. Als er geen voortzetting plaatsvindt, worden er stappen ondernomen om afspraken te maken omtrent de uitfasering van de bijdrage uit Horizon Europe. De Nederlandse deelname aan partnerschappen die op de begroting staan van beleidsverantwoordelijke departementen, wordt elke vijf jaar geëvalueerd¹⁴. Zo is in 2020 een evaluatie afgerond van de deelname aan het partnerschap ECSEL, dat onder dit voorstel wordt voortgezet onder de naam *Key Digital Technologies*.

e) Constitutionele toets

N.v.t.

7. Implicaties voor uitvoering en/of handhaving

a) Uitvoerbaarheid

Bij het merendeel van de artikel 187 partnerschappen zijn er geen directe consequenties voor Nederlandse uitvoeringsorganisaties, omdat de uitvoering in zijn geheel ligt bij de gezamenlijke onderneming. De lidstaten hebben hier een adviserende rol. Bij invoering van centraal financieel management zal de tripartiete gemeenschappelijke onderneming *Key Digital Technologies* administratieve taken zoals toekenning van subsidies, beurzen, de monitoring en evaluatie van programma's volledig verzorgen. Voor de voorloper ECSEL verloopt het toekennen van de financiële ondersteuning op nationaal niveau door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Daarvoor is een administratief arrangement tussen de gezamenlijke onderneming en de RVO afgesloten. Als er een uitzondering op centraal financieel management wordt bedongen voor *Key Digital Technologies* dan zal er eveneens een administratief arrangement tussen de gezamenlijke onderneming en de RVO moeten worden afgesloten over de voortzetting van deze rol. Het kabinet acht deze uitvoeringsconstructie haalbaar, mede gezien de ervaring die de afgelopen jaren is opgedaan.

¹⁴ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1711.

b) Handhaafbaarheid

Handhaafbaarheid is niet van toepassing. Indien er een uitzondering voor centraal financieel management wordt bedongen voor *Key Digital Technologies*, is dit wel van toepassing op deze gemeenschappelijke onderneming. De bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden dan in een administratief arrangement tussen *Key Digital Technologies* gemeenschappelijke onderneming en RVO beschreven. Ook waar Nederlandse uitvoeringsorganisaties niet direct verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, is het kabinet van mening dat de gemeenschappelijke ondernemingen de lidstaten en de Commissie goed moeten betrekken bij de uitvoering.

8. Implicaties voor ontwikkelingslanden

Samenwerking met derde landen is mogelijk op basis van gemeenschappelijk belang en wederzijds voordeel. De partnerschappen richten zich op duurzame ontwikkeling door onder andere bij te dragen aan de doelstellingen van de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties. Eén van de partnerschappen, *Global Health EDCTP3*, richt zich expliciet op de verlichting van infectieziekten in sub-Sahara Afrika en wereldwijd.